

Jak se dělá kniha

Moje jméno:

Podíváme se na knihu jako na médium. Prozkoumáme její historii, jak se měnila a co se dnes v knihách objevuje. Zjistíme také, jak kniha vzniká a co všechno musí knižní designér navrhnout. Zamyslíme se nad tím, jak vypadají současné knihy – od těch, které držíme v rukách, až po ty, které čteme na počítači nebo tabletu.

skupina

jednotlivec

Pro začátek se rozdělte do skupin po 2 až 5 lidech. Budete pracovat ve skupině i jednotlivě. V úvodu každé kapitoly zhlédněte přiložená videa z TV cyklu Identita – příběh českého grafického designu. Po vypracování sdílejte své poznatky v diskuzi s dalšími skupinami.

Video:
[Česká kniha 1. poloviny 20. století](#)

1 Česká kniha 1. poloviny 20. století

- a) Během ukázky si zapisujte osobnosti a umělecké směry, které se k tomuto období vážou. Ve skupince potom porovnejte a zvažte, který směr nebo osobnost je vám nejbližší a proč.

.....

.....

.....

.....

.....

- c) Co všechno ovlivňuje čtenářský zážitek z knihy? Nejdříve to sepište v bodech, poté body seřadte podle důležitosti a porovnejte mezi skupinami shody.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- b) V několika bodech sepište, čím byly knihy z tohoto období specifické, jaké techniky se používaly a jakým výtvarným (vizuálním) jazykem promlouvaly ke čtenářům.

.....

.....

Video:
[Josef Váchal](#)

2 Josef Váchal

- a) Co to znamená, když se řekne autorská kniha?

.....

.....

.....

.....

- b) Co všechno Josef Váchal musel udělat, aby vznikly jeho autorské knihy?

.....

.....

.....

.....

3 Oldřich Hlavsa

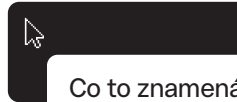
- a) Co všechno Hlavsa na knize navrhoval?
Vymenujte jednotlivé části.

.....

.....

.....

.....

Co to znamená, když se řekne, že Hlavsa používal písmo jako obrazový prvek? Každá skupina si vyhledá 1–3 příklady z Hlavsovy tvorby, kde je písmo jako obrazový prvek použito, a své poznatky odprezentuje ostatním skupinám.

4 Česká kniha 2. poloviny 20. století

- a) S jakými technologickými omezeními se tehdejší designéři museli vypořádat, když navrhovali knihy?

.....

.....

.....

.....

- c) Proč Nikola Janíčková vydala publikaci o knihách z nakladatelství Odeon a co jsou takzvané ediční řady?

.....

.....

.....

.....

- b) Na papír A4 vytvořte schéma procesu analogové výroby knihy (od návrhu až po tisk) podle popisu Rostislava Vaňka.

5 Robert V. Novák

- a) Jak vznikl žaltář pro řád trapistů po stránce designu? Co všechno musel Robert V. Novák řešit, aby kniha mnichům sloužila, jak má?

.....

.....

.....

.....

6 Nejkrásnější knihy

- a) Kdy a proč byla založena soutěž Nejkrásnější české knihy roku?

.....

.....

.....

b) Představte si, že jste porotci v soutěži o Nejkrásnější knihy. Sepište v bodech, čím se vyznačuje kvalitní a nekvalitní design s ohledem na čtenáře.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) Pokud se budeme dívat na knihu jako na informační médium, můžeme pak v historii a současnosti sledovat i jiné podoby knih, než jsou pevné vytištěné svazky (například svitek jako starověká podoba knihy). Jak ovlivňují podobu a formát knih digitální média? Ve skupince se pobavte o tom, jak bude vypadat kniha v roce 2080.

e) Vytvořte myšlenkovou mapu, ve které představíte, jaké profese se podílejí na výrobě (tištěné) knihy. Své výsledky porovnejte s ostatními skupinami a doplňte si chybějící.

Video:
[Učebnice](#)

7 Učebnice

a) Proč učebnice nesplňují nároky na kvalitní design? Každá skupina si k ruce vezme jednu učebnici a zamyslí se nad tím, jak by se mohla lépe číst. Ve svých doporučeních vycházejte ze schématu vizuálního jazyka níže. Své poznatky představte ostatním skupinám a společně se pak o nich pobavte.

Hierarchie informací (typografie)

.....

.....

.....

Volba písma

Charakter obrázků

.....

.....

.....

Barevnost

Uspořádání prvků na stránce

.....

.....

.....

Tvůrčí úkol

Říká se: „Nesud' knihu podle obalu.“ Je tím myšleno, že se nemáme nechat ošálit vzhledem. To, že je něco pěkné, nutně neznamená, že to bude dobré a kvalitní, a naopak. Přesto se často při vybírání věcí řídíme tím, jak vypadají. Protože si knížku obvykle nemůžeme přečíst dřív, než si ji koupíme, je vhodné, aby její vzhled napověděl, co můžeme čekat uvnitř. Meziválečný avantgardní designér Karel Teige tvrdil, že obálka je plakátem knihy. I když už víme, že grafický neboli knižní designér nenavrhuje nutně jen obálku, právě ji si navrhnout zkusíme. Navrhnout obálku tak, aby byla poutavá, zaujala na pultech knihkupectví, nezapadla mezi dalšími, a zároveň poukazovala na svůj obsah a žánr, je rozhodně výzva. Navrhněte tedy novou obálku vaší oblíbené knihy (nebo filmu). Použijte jen písmo a černou barvu. Využijte poznatky o Oldřichu Hlavsovi a pracujte s písmem jako obrazovým znakem. Zkuste jen pomocí černé barvy a písmen vyjádřit obsah, náladu a žánr knihy.

Co jsem se touto aktivitou naučil(a)?

Slovníček

Grafický design = oblast designu, která se věnuje navrhování (designování) vizuální komunikace, která nás každodenně obklopuje. Grafičtí designéři a designérky jsou odborníci na vizuální jazyk, vymýšlejí, jak informace správně zpracovat, aby byly snadno srozumitelné, poutavé nebo aby vzbuzovaly ty správné pocity. Pracují s texty, barvami, obrázky, symboly a dalšími grafickými prvky a formáty tištěných nebo digitálních médií. Samotní grafičtí designéři svůj obor vnímají především jako službu veřejnosti, která slovy významného designéra Zdeňka Zieglera „může někdy souviset s uměním“. Grafický design někdy přesahuje z užitého do volného umění. Záleží na tom, zda designéři pracují na něčí zadání, nebo si téma volí sami.

Vizuální komunikace = mezi vizuální neboli zrakem vnímanou komunikaci patří kromě gest, řeči těla či módy také obrázky a texty, tedy písmo, barvy, symboly, ilustrace, fotografie a další statické nebo pohyblivé informace. Ty dohromady tvoří zprávy, s jejichž pomocí se dorozumíváme.

Vizuální jazyk = obrázky, texty, barvy, prázdné místo a další grafické prvky, způsob jejich umístění, zdůraznění a celkové uspořádání (kompozice) ve formátu. Vizuální jazyk ovlivňuje významy zprávy, protože kromě obsahu sdělení je zásadní také její podoba a to, jakým médiem (nosičem) je přenášena.

